

Vihreän liiton periaateohjelma

Tehtävänä reilu muutos

<u>Vihreät arvot</u>	<u>2</u>
<u>Johdanto - Vihreä liitto ajaa reilua muutosta.....</u>	<u>3</u>
<u>I Oikeudenmukaisuus on tärkein arvo</u>	<u>5</u>
<u>Ympäristönsuojelu on oikeudenmukaisuutta.....</u>	<u>5</u>
<u>Reilussa yhteiskunnassa on hyvä arki.....</u>	<u>6</u>
<u>Yhdenvertaisuuden lähtökohtana on erilaisuus.....</u>	<u>8</u>
<u>Eettistä ulkopoliittikka.....</u>	<u>10</u>
<u>II Ihmistä ja ympäristöä palveleva talous.....</u>	<u>12</u>
<u>Talouden uudet rakenteet.....</u>	<u>12</u>
<u>Ympäristöpolitiikka luo hyvinvointia.....</u>	<u>13</u>
<u>Hyvä elämä talouspolitiikan tavoitteeksi.....</u>	<u>15</u>
<u>Perustulolla inhimillistä työelämää.....</u>	<u>15</u>
<u>III Lisää demokratia.....</u>	<u>17</u>
<u>Valta kuuluu kansalaisille.....</u>	<u>17</u>
<u>Avoimempi Euroopan unioni.....</u>	<u>19</u>
<u>Globalisaatio tarvitsee ohjaket.....</u>	<u>19</u>

Vihreät arvot

1. Vastuu tulevaisuudesta

Tuleville sukupolville jätettävän maailman tulee olla paremmassa kunnossa kuin nykyisen.

2. Globaali vastuu ja rauha

Solidaarisuuden on ylitettävä valtioiden rajat, ja konfliktit on ratkaistava jo ennalta.

3. Luonnolla on itseisarvo

Ympäristön ja luonnonvarojen kulutuksen tulee perustua oikeudenmukaisuuteen luontoa ja tulevia sukupolvia kohtaan. Eläimiä tulee kohdella eettisesti.

4. Sosiaalinen oikeudenmukaisuus

Valtion ja kuntien on turvattava kaikille ihmisarvoinen elämä ja hyvät peruspalvelut.

5. Vihreä feminismi

Sukupuoli on lattia, jolta ponnistaa, ei katto, johon törmää. Yhteiskunnan rakenteiden tulee tukea erilaisia ihmisiä, ei syrjiä.

6. Monikulttuurisuus

Hyvässä yhteiskunnassa jokainen voi valita vapaasti maailmankatsomuksensa. Eri kulttuurien edustajien tulee kohdella toisiaan arvostavasti, yhteisten sääntöjen mukaan.

7. Hyvä elämä

Politiikan tavoitteena tulee olla elämänlaadun parantaminen ja hyvä arki.

8. Sivistys

Jokaisella tulee olla oikeus koulutukseen ja sivistykseen.

9. Osallistuva kansalaisuus

Aktiivisen kansalaisuuden ja vaikuttamisen mahdollisuuksien on oltava jokaisen maassa asuvan ulottuvilla.

Johdanto - Vihreä liitto ajaa reilua muutosta

Vihreä liitto ajaa reilua muutosta. Maailmanlaajuista vihreää liikettä tarvitaan tässä ajassa enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Ilmastonmuutos uhkaa ympäristöämme ja elämänmuotomme tulevaisuutta. Ihmisten hyvinvointi on uhattuna nykyisen globaalin talouden aiheuttamien työelämän muutosten myötä. Vihreä liike tarjoaa reilun ja turvallisen ratkaisun. Me haluamme jättää tuleville sukupolville maailman, joka voi nykyistä paremmin.

Maailmanlaajuinen talouselämä ja tietoyhteiskunta mullistavat arkipäiväämme. Työelämästä on monille tullut vaikeasti ennustettava pätkätyöviidakko. Demokraattisen päätöksenteon valtaa syövä globaali talous näyttää kasvottomalta ja hallitsemattomalta. Markkinakilpailu uhkaa puristaa elämämme tuotteistettuun yhtenäismuottiin.

Elämme uudenlaisten suurten riskien ja epävarmuuden aikaa. Ilmastonmuutos on todellisuutta luonnonkatastrofien ja äärimmäisten sääilmiöiden lisääntyessä. Luonnon monimuotoisuus kärsii yhä useampien kasvi- ja eläinlajien hävitessä. Vaikka maailma kokonaisuudessaan rikastuu, rikkaiden ja köyhien välinen kuilu levenee. Kansainvälinen eriarvoisuus ja epäoikeudenmukaisuus sekä kulttuurien välinen ymmärtämättömyys ruokkivat konflikteja. Globalisaatio on heikentänyt kansallisen identiteetin luomaa yhteenkuuluvuuden tunnetta, muttei ole tarjonnut tilalle uutta yhteisöllisyyttä.

Silti alkanut vuosituhat on toivoa täynnä. Paitsi suuria riskejä, ihmiskunnalla on myös suuria mahdollisuuksia. Meillä on tietoa ja varallisuutta vastata ajan haasteisiin. Laadukas ja maksuton koulutus takaa, että yhteiskunta on tulevaisuudessakin yhdenvertainen ja sosiaalisesti oikeudenmukainen. Maailmanlaajuinen kansalaisyhteiskunta vahvistuu tuoden tahtoa ja keinoja poliittisten ratkaisujen löytämiseksi. Emme voi elää vain tässä ja nyt; on siirryttävä ongelmiin reagoimisesta niiden ehkäisemiseen.

Ilmastonmuutoksen pysäyttäminen vaatii radikaalia muutosta kohti ekotehokasta taloutta ja ekologisempaa elämäntapaa. Se tarkoittaa niin arjen ympäristötekoja kuin globaalia ilmastopolitiikkaakin. Ihmiskunnan on ymmärrettävä olevansa osa luontoa - on vaalittava luonnon monimuotoisuutta ja sovitettava kaikki toiminta ympäristön kantokyvyn mukaan.

Suomi on vielä kaukana aidon tasa-arvon toteutumisesta. Vihreä feminismi korjaa rakenteita siten, että syntyy kaikille reilumpi, syrjinnästä ja yleistyksistä vapaa yhteiskunta. Tasa-arvoon perustuva kulttuurinen vuorovaikutus antaa meille mahdollisuuden ymmärtää paremmin muita, rikastaa elämäämme ja avata omalle kulttuurillemme uusia ovia. Uusi suomalaisuus on sekä perinteiden että erilaisuuden kunnioittamista.

Tarvitsemme enemmän aikaa, vähemmän roinaa. Työelämän pelisääntöjä on muutettava, jotta ihmisillä olisi aikaa itselleen ja toisilleen. Kulutusyhteiskunnasta on siirryttävä palveluyhteiskuntaan. Suomi voi olla edelläkävijä, joka panostaa määrätietoisesti puhtaaseen teknologiaan, palveluelinkeinoihin ja luovaan talouteen. Me tarvitsemme lisää yrittämisen ja uskaltamisen henkeä. Perustuloon pohjautuva sosiaaliturva antaa ihmisille turvaa arjessa ja uskallusta tehdä haluamiaan elämänvalintoja. Ihmisen epäonnistumisen ei saa antaa johtaa syrjäytymiseen; ja uuden alun rakentamista on tuettava.

Jotta ihmisten välinen oikeudenmukaisuus voi toteutua, tarvitsee maailmanlaajuinen talous ohjausta. Rikkautta jakamalla köyhyys voidaan poistaa. Ekologisin, sosiaalisin ja eettisin perustein ohjailtu markkinatalous antaa kaikille ihmisille mahdollisuuden hyvinvointiin.

Me vihreät uskomme ruohonjuuritason vaikuttamiseen. Edustuksellinen demokratia vaatii toimiakseen aktiivisia ihmisiä, joilla on erilaisia mahdollisuuksia vaikuttaa asioihin helposti ja haluamallaan tavalla. Demokratiaa tarvitaan yhä enemmän myös valtiovallan ulkopuolella - maailman ongelmia ei ratkaista vain kabineteissa. Aktiivisen kansalaisuuden on oltava kaikkien ulottuvilla, ja kansalaisuuden kynnyistä on madallettava.

Tarvitsemme reilua muutosta. Vihreä liike vastaa haasteeseen ja ottaa pallon haltuun.

I Oikeudenmukaisuus on tärkein arvo

Vihreä oikeudenmukaisuus on sekä maailmanlaajuista että lajien ja sukupolvien välistä. Vastuuta on kannettava niin kanssaihmisistä, ympäristöstä kuin koko maailman tulevaisuudesta. Tuleville sukupolville jätettävän maailman tulee olla paremmassa kunnossa kuin nykyisen. Kaikki ihmiset ovat yhdenvertaisia. Eriarvoistumisen ja köyhyyden kierre on katkaistava. Yhteiskunnan rakenteet eivät saa olla ketään syrjiviä, vaan elämänvalintoja tukevia. Jokaiselle on turvattava ihmisarvoinen elämä sekä mahdollisuudet laadukkaaseen koulutukseen ja sosiaali- ja terveydenhuoltoon.

Ympäristönsuojelu on oikeudenmukaisuutta

Ympäristönsuojelussa on kyse oikeudenmukaisuudesta. Nykyisillä ja tulevilla ihmisillä on yhtäläinen oikeus puhtaaseen ja lajirikkaaseen ympäristöön. Ympäristöongelmien ratkaiseminen on yhteiskunnan keskeisiä haasteita. Samalla se tarjoaa mahdollisuuden uudistaa yhteiskuntaa kestävään, elämänlaatua korostavaan suuntaan.

Elämäntapamme vaikuttavat kaikkiin - suomalaisen ekologinen jalanjälki on maailman viidenneksi suurin. Jos kaikki eläisivät kuten suomalaiset, koko nykyiselle ihmiskunnalle tarvittaisiin neljä maapalloa. Rikkaat maat ovat vuosisatojen aikana keränneet ekologista ja moraalista velkaa käyttämällä maapallon yhteisistä voimavaroista enemmän kuin reilun osuutensa. Samojen valtioiden on nyt kannettava

päävastuu globaalien ympäristöongelmien ratkaisusta ja tunnustettava kehitysmaiden oikeus elintasonsa parantamiseen.

Ilmastonmuutos on ihmiskunnan suurin uhka. Katastrofin välttämiseksi päästöt on maailmanlaajuisesti vähennettävä murto-osaan nykyisestä. Uusia päästörajoituksia laadittaessa on noudatettava ilmasto-oikeudenmukaisuutta, jonka mukaan kaikilla maailman asukkailla on yhtäläinen, rajattu oikeus tuottaa kasvihuonekaasuja. Suomella on jo riittävästi kestäviä tapoja korvata fossiiliset polttoaineet energiantuotannossa. Ydinvoimaa ei tarvita, koska on parempia vaihtoehtoja turvata energiansaanti. Ydinvoima lisää turvattomuutta maailmassa ja hidastaa siirtymistä uusiutuviin energialähteisiin ja energiankulutuksen järjeistämiseen. Olemassa olevasta ydinvoimasta on luovuttava asteittain. Myös öljyn korvaaminen maakaasulla on vain väliaikainen ratkaisu matkalla kohti kestävää energiantuotantoa.

Puhdas vesi ja riittävä ravinto ovat jokaisen oikeus. Viidesosa maapallon asukkaista kärsii nälästä ja puhtaan veden puutteesta vaikka, molempia on maailmassa riittävästi. Kehitysmaille on luotava mahdollisuudet suojella omavaraisuuttaan ruuan tuotannossa. Lisäksi paikallisille tuottajille on taattava maataloustuotteiden hinnasta riittävä osa. Maailman makean veden varannot tulee suojella maatalouden, teollisuuden ja yhdyskuntien päästöiltä. Merten luonnonvarojen liikkakäytön vuoksi kalakannat ovat monilla alueilla romahtamassa. Rajoitusten lisäksi lajistoltaan tärkeille merialueille onkin luotava kokonaan kalastuksesta vapaita suojelualueita.

Itämeren pelastaminen on nostettava suomalaisen ja eurooppalaisen ympäristöpolitiikan kärkeen. Itämeri on maailman saastunein meri. Suomen lähivesien pilaajista pahimmat ovat maan omat päästöt, vaikka ne meren kokonaiskuormittajana ovat monia muita maita vähäisemmät. Itämeren pelastamiseksi on vähennettävä kaikkia päästöjä. Esimerkiksi maataloudessa tulee tukea ravinteiden kierrätystä ja luomutuotantoa, kalankasvatuksessa suljettuja kasseja ja yhdyskunnissa tehokasta jätehuoltoa. Itämeren alueen yhteistyöllä on asetettava tiukkoja päästönormeja suurimpien kuormittajien päästöjen vähentämiseksi.

Luonnon monimuotoisuus on itseisarvo. Kaikki elämä on arvokasta itsensä eikä vain ihmisen tarpeiden vuoksi. Luonnon monimuotoisuuden vähenemisessä on yleensä kyse ennen kaikkea ihmisten välinpitämättömyydestä, joka johtaa muiden lajien elinympäristön muuttumiseen tai tuhoamiseen. Kaikki lajit eivät sopeudu muutokseen; arvioiden mukaan jopa kolmannes eliölajeista voi hävitä vuoteen 2050 mennessä. Yksilöiden ja yhteiskunnan toimintaa on muutettava luonnon monimuotoisuutta vaalivaksi.

Metsäluonnon monimuotoisuus on vaarassa. Tehometsätalouden takia moni eliölaji on kuolemassa sukupuuttoon. Metsätalouden menetelmiä on uudistettava, talousmetsiä ennallistettava ja riittävän suuria yhtenäisiä metsäalueita suojeltava. Esimerkiksi Etelä-Suomessa suojellun metsän osuutta on selvästi nostettava.

Maailman metsien suojelemiseksi taas tulee kehitysyhteistyössä, kaupassa ja ulkopoliitikassa huomioida ekologisen kestävyyden edistäminen.

Lajien suojelemisen lisäksi tavoitteena tulee olla eläinten yksilötason hyvinvointi. Eläinten kohtelun vähimmäisvaatimusten tulee perustua kunkin eläimen lajityypilliseen käyttäytymiseen. On tunnustettava eläinten asema tuntevina ja eri tavoin itsestään tietoisina olentoina. Tuotantoeläinten elinolosuhteissa on paljon parannettavaa. Kotieläintaloudessa tulee painottaa luomutuotantoa, koska se antaa eläinten toteuttaa sosiaalisia ja liikunnallisia käyttäytymistarpeitaan. Eläinsuojelulainsäädännön toteutumista on valvottava nykyistä tarkemmin. Turkistarhauksesta on eettisistä syistä luovuttava, ja luopuvia tarhaajia on tuettava uuden elinkeinon tai tuotantosuunnan kehittämiseksi. Samoin nykytuotoinen broilerikasvatus ja kananmunien tuotanto häkkikanaloissa on lopetettava.

Ympäristöongelmien ennaltaehkäisy vahvistaa myös turvallisuutta. Yhä useammin sotien perimmäiset syyt liittyvät luonnonvarojen hallintaan. Ympäristöongelmille on tyypillistä, että ne ilmenevät alkuvaiheessa niin sanottuina hitaina trendeinä ja vasta kriittisessä vaiheessa tulevat uutisotsikot inhimillisestä kärsimyksestä. Monet nykyisistä turvallisuusriskeistä liittyvät suoraan tai välillisestä ympäristötuhoihin.

Reilussa yhteiskunnassa on hyvä arki

Yhteiskunnan reiluus mitataan arjen hyvinvoinnissa. Jokaisella on oikeus hyvään ja turvalliseen arkeen. Se tarkoittaa esimerkiksi riittävää toimeentuloa, oikeutta hyvään terveydenhuoltoon ja koulutukseen, sekä työn ja muun elämän sujuvaa yhteensovittamista. Tavoitteena tulee olla sellainen politiikka, jossa ongelmia ei ratkaista, vaan ne ehkäistään. Se tarkoittaa ennakoivaa toimintaa ihmisten ja ympäristön hyvinvoinnin puolesta. Samalla on lisättävä ihmisten mahdollisuutta vaikuttaa omaan elämäänsä.

Hyvässä yhteiskunnassa on tilaa ja tarvetta erilaisille ihmisille. Ihmisten jako työllisiin ja työttömiin syyllistää tarpeettomasti ilman vakituista työtä olevat ja syystä tai toisesta sosiaaliturvan varassa elävät. On myös paljon yhteiskunnalle arvokasta työtä, jota tälläkin hetkellä tehdään ilman palkkaa. Ihmisarvoiseen elämään kuuluu myös kohtuullisen elämän takaava perustoimentulo. Tämä oikeus kuuluu kaikille työmarkkinoiden ulkopuolisille väestöryhmille - niin opiskelijoille, lapsiperheille kuin eläkeläisillekin. Köyhyys Suomessa on lisääntynyt viimeisten kymmenen vuoden aikana voimakkaasti. Eriarvoisuuden kierre on katkaistava ja köyhyyden poistaminen otettava keskeiseksi tavoitteeksi. Asunnottomuus on yhteiskunnan häpeäpilkku.

Tavoitteeksi on otettava terveydellinen tasa-arvo, jossa henkinen ja fyysinen hyvinvointi ei riipu taloudellisesta tilanteesta. Julkisen vallan on luotava

edellytykset oman terveyden vaalimiselle. Tulojen niukkuus ei saa johtaa siihen, ettei ihmisillä ole varaa harrastaa tai syödä terveellisesti. Terveyspalveluiden tasapuolisuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota, ja niiden demokraattista ohjausta on parannettava. Varsinkin lasten ja nuorten terveydenhuoltoon on panostettava terveyserojen vähentämiseksi. Vaikeasti sairaiden mahdollisuuksia olla täysivaltaisia yhteiskunnan jäseniä on jatkuvasti edistettävä. Potilaiden omaa osuutta terveydenhuollon maksuista ei saa lisätä.

Terveyspolitiikassa on korostettava ennaltaehkäisyä. Esimerkiksi arkiliikuntaan kannustaminen, huolehtiminen työssä jaksamisesta tai ennalta ehkäisevä mielenterveystyö ovat vähintään yhtä tärkeitä kuin toimiva terveydenhuolto. Ne parantavat elämänlaatua ja vähentävät terveysongelmien kasautumista. Tämä on erityisen tärkeää väestön ikääntymisen aiheuttamien terveydenhuollon erityistarpeiden vuoksi.

Koulutus ja sivistys ovat perusoikeuksia, joiden on oltava tasavertaisesti jokaisen saavutettavissa. Koulutus on tärkeää myös yhdenvertaisuuden ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistämiseksi. Siksi koulutuksen on oltava maksutonta peruskoulusta korkeakouluihin, ja opiskelijoille on varmistettava riittävä taloudellinen toimeentulo ilman pakkoa samanaikaiseen ansiotyöhön tai lainanottoon. Kaikilla koulutuksen asteilla on oltava riittävät resurssit laadukkaaseen, erilaiset oppijat huomioon ottavaan, koulutukseen. Koulutuksellinen tasa-arvo on myös kilpailuvaltti, koska pienellä maalla ei ole varaa hukata osaamispotentiaalia.

Jokaiselle lapselle tulee tarjota hyvä varhaiskasvatus. Pohjoismaiden neuvolapalvelut ovat ainutlaatuisia, ja niitä sekä päivähoitoa että perhepalveluita on edelleen kehitettävä ennen kaikkea lasten tarpeiden näkökulmasta.

Laadukas ja laajamittainen koulutus on suomalaisen yhteiskunnan menestystarina. Peruskoulun ja toisen asteen koulutuksen on annettava jokaiselle nuorelle erilaisia mahdollisuuksia myöhempiin koulutusvalintoihin. Erityistä huomiota on kiinnitettävä kaikenikäisten maahanmuuttajien mahdollisuuksiin kouluttautua ja työllistyä. Samoin lisähuomiota tarvitsevat ne nuoret, joilla on vaikeuksia suoriutua perus- tai ammattikoulutuksesta. Yhteiskunnan eri ammateille osoittama arvostus ohjaa nuorten hakeutumista myös ammatillisille aloille. Lisäksi koulutustarjonta ja työmarkkinoiden tarpeet on sovittava yhteen nykyistä paremmin. Vapaa sivistystyö ja vaihtoehtopedagogiikka tuovat arvokkaan lisän koulutustarjontaan, ja niiden toimintaedellytyksiä tulee tukea. Kaikenikäisten aikuisten koulutus on arvokasta elinikäisen oppimisen periaatteiden mukaisesti.

Yliopistoille ja ammattikorkeakouluille on taattava riittävät resurssit ja toiminnallinen itsenäisyys. Tutkimuksenvapaus on keskeinen periaate, jota on kunnioitettava vastaisuudessakin. Koulutuksella ja tieteellä on erityinen arvonsa kulttuurillisen sivistyksen luojana, eikä niitä tule pakottaa tuloksellisuuden ja markkinoiden säänneltäväksi. Toisaalta koulutus ja tiede ovat merkittäviä hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Kansalliseen taloudelliseen menestykseen johtavaa

osaamista syntyy, kun opiskelijoille ja tutkijoille tarjotaan tilaa luovuuteen ja oppimiseen. Suomalaisen korkeakoulupolitiikan on myös aktiivisesti tuettava eurooppalaisen korkeakoulualan rakentamista sekä tieteen ja sivistyksen asemaa Euroopassa. Opiskelijoiden ja tutkijoiden kansainvälistä liikkuvuutta on edistettävä, sillä se lisää tiedonvaihtoa ja kulttuurista ymmärrystä.

Kulttuuri ja taide ovat sekä yhteiskunnallinen itseisarvo että väline hyvään elämään. Kulttuuripolitiikan arvot ovat monimuotoisuus, vapaus, tasa-arvo, vastuullisuus ja jatkuvuus. Taidetta tulee olla mahdollisuus luoda ja harrastaa monista eri lähtökohdista eikä yhteiskunnan tule säädellä sen sisältöjä. Valtion on kannettava vastuunsa kulttuurin rahoituksesta, eikä sitä ei tule jättää kaupallisuuden tai hyväntekeväisyyden varaan. Kaikilla on oikeus kulttuuriin.

Yhdenvertaisuuden lähtökohtana on erilaisuus

Kaikilla ihmisillä on oikeus vapaaseen elämään ja yhtäläisiin mahdollisuuksiin sukupuolestaan, sukupuoli-identiteetistään ja sukupuolen ilmaisutavasta riippumatta. Suomalaisen yhteiskunnan rakenteet eivät kohtele naisia ja miehiä tasa-arvoisesti. Vallitseva kaksinapainen järjestelmä rajoittaa kaikkien ihmisten mahdollisuuksia toteuttaa itseään ja toimia yhteiskunnan jäsenenä. Vihreän feminismiin tavoitteena on yhteiskunnan rakenteiden korjaaminen siten, että syntyy kaikille reilumpi, sukupuoleen liittyvistä ennako-odotuksista vapaa yhteiskunta. Vihreä feminismi on myös miesten vapautusliike.

Sukupuolten tasa-arvon on oltava yhteiskunnallisen päätöksenteon valtavirtaa. On tietoisesti etsittävä ja muutettava patriarkaalisia rakenteita, jotka estävät naisten ja miesten täysivaltaisen ja monipuolisen osallistumisen työ-, perhe- tai yhteiskuntaelämään. Kaiken julkisen toiminnan sukupuolivaikutuksia on arvioitava etukäteen järjestelmällisesti ja avoimesti. Ihanneyhteiskunnassa sukupuoleen ei tarvitse kiinnittää huomiota, mutta sukupuolituneet rakenteet on ensin tehtävä näkyviksi, jotta niitä voidaan muuttaa. Tästä syystä sukupuolikiintiöt ovat toimiva keino tasa-arvon edistämiseen. Myös sukupuolten välinen samapalkkaisuus voidaan saavuttaa, kun eriarvoistavat rakenteet on korjattu.

Jokaisella on oltava yhtäläiset mahdollisuudet yhdistää työ ja perhe. Erityisesti nuoriin naisiin kohdistuvaan työ syrjintään on puututtava ja vanhempainvapaista aiheutuvat työnantajakulut jaettava tasan kaikkien työnantajien kesken. Myös keskenään samaa sukupuolta oleville vanhemmille on annettava yhtäläinen oikeus vanhempainetuuksiin. Isien vastuunottoa perheessä ja osallisuutta lasten elämään on vahvistettava ja äitien valinnanmahdollisuuksia laajennettava. Nykyisen vanhempainvapaan kokonaiskesto on pidennettävä yhteen vuoteen siten, että osa vapaasta korvamerkitään toiselle vanhemmalle. Vihreä feminismi vahvistaa tasa-arvon toteutumista työelämässä sekä tukee perheiden monimuotoisuutta ja perheen sisäisen työnjaon irrottamista sukupuolirooleista.

Perheitä on kohdeltava yhdenvertaisesti. Avioliittolakia on muutettava siten, että laki ei määrittele puolisoiden sukupuolta. Samaa sukupuolta olevien avoparien ja rekisteröityjen pariin tulee saada vastaavat oikeudet sisäiseen ja ulkoiseen adoptioon, hedelmöityshoitoihin, juridiseen vanhemmuuteen ja tulonsiirtoihin kuin eri sukupuolta olevilla pareilla. Viranomaisten asiantuntemusta perhemuotojen moninaisuudesta on lisättävä, jotta kaikki perheet saavat yhtä laadukkaita palveluja. Viranomaisten ja lakien sijaan ihmisten tulee saada itse määritellä perheensä. Todellisuudessa uus- ja sateenkaariperheissä lapsella voi olla useampi kuin kaksi vanhempaa. Myös adoptio- ja etävanhempien vanhemmuutta on tuettava. Adoptiovanhemmilla tulee olla oikeus samoihin etuuksiin kuin muillakin vanhemmilla. Lasten tekemisen ja parisuhteen muodostamisen tulee olla yhteiskunnassa tasa-arvoisesti mahdollista, mutta myös vapaaehtoisen lapsettomuuden tai sinkkuuden on oltava yhtä arvokkaita ja kunnioitettuja valintoja.

Tasa-arvon edistäminen hyödyttää kaikkia. Miehet ovat yhteiskunnassa ylläpidettyinä sekä parhaiten menestyvien että pahimmin syrjäytyneiden keskuudessa. Vaikka naistenkin köyhyys on lisääntynyt huolestuttavasti, miehille avioero tai työttömyys aiheuttaa tilastollisesti naisia suuremman riskin esimerkiksi syrjäytymiseen, alkoholisoitumiseen tai asunnottomuuteen. Erilaisten miesten valmiuksia toimia tasa-arvoisesti ja itsenäisesti yhteiskunnan jäsenenä on tuettava etsimällä keinoja avartaa vallitsevaa yksipuolista miehen mallia. Samaten lasten oikeutta pitää yhteyttä vanhempiinsa esimerkiksi eron jälkeen on tuettava. Suuntaamalla tasa-arvokasvatusta erityisesti pojille ja nuorille miehille voidaan edistää mallien moninaistumista ja aitoa tasa-arvoa. Nykyinen asevelvollisuusjärjestelmä syrjii perusteettomasti miehiä ja pitää osaltaan yllä maailmaa, jossa miehen tulee hyväksyä väkivallan käyttö ja hierarkkinen toimintamalli.

Naisiin kohdistuva väkivalta on Suomessa vakava yhteiskunnallinen ongelma. Sukupuolittuneen väkivallan vähentäminen onnistuu vain erityistoimin. Väkivallan tunnistaminen ja tehokkaat vastatoimet edellyttävät viranomaisten välistä yhteistyötä, koulutusta ja asian tärkeyden korostamista. Myös viharikosten tunnistamista, tilastointia ja torjumista on tehostettava. Tällaisia ovat esimerkiksi rasistisista syistä, seksuaalisen suuntautumisen tai vakaumuksen vuoksi tehdyt rikokset. Sekä uhreille että tekijöille on kehitettävä nykyistä laajempia turva- ja tukitoimia. Lapset ja nuoret tulee kasvattaa kunnioittamaan erilaisuutta ja toisen ihmisen koskemattomuutta, myös nuorison keskuudessa esiintyvään seksuaaliseen häirintään on puututtava.

Lapsi tarvitsee rauhaa kasvaa omaan tahtiinsa. Julkisten tilojen tulee olla kaikkien käytettävissä turvallisesti ja tasapuolisesti ketään esineellistämättä, tästä syystä yhdenvertaisuuslaki on ulotettava koskemaan paitsi peruskoulua myös mainontaa niin, ettei ketään saa julkisissa tiloissa esineellistää sen kautta. Varhaiskasvatuksessa ja koulussa on arvioitava toimintasuunnitelmien sukupuolivaikutukset, luovuttava heteronormatiivisista oppisisällöistä ja opetettava oikeaa tietoa seksuaalisuudesta ja sukupuolivähemmistöistä. Oppilaita tulisi

rohkaista hakeutumaan ennakkoluulottomasti heitä itseään kiinnostavien aineiden pariin ja löytämään oma persoonallisuutensa, ilman sukupuolirooleja.

Inhimillisen vanhuuden lähtökohtana on itsenäisyyden ja toimijuuden tukeminen. Vuoropuhelua ja yhteistyötä eri ikäryhmien välillä on lisättävä ja väestön ikääntymisen edellyttämät muutokset on suunniteltava ja toteutettava yhdessä.

Vamma tai sairaus ei saa rajoittaa oikeutta julkisiin palveluihin. Vammaisilla tulee olla oikeus asuntoon ja subjektiivinen oikeus tarpeellisiin avustaja- ja tukipalveluihin. Yhteiskunnan esteettömyyttä on edistettävä aktiivisesti mm. rakentamisen, liikenteen ja tietotekniikan ratkaisuilla. Ottamalla vammaisten erilaiset toimintaedellytykset huomioon päätöksenteossa ja yhdyskuntasuunnittelussa tuetaan heidän oikeuksiaan toimia täysivaltaisina yhteiskunnan jäseninä. Tämä tarkoittaa esimerkiksi mahdollisuutta kouluttautumiseen, perheen perustamiseen ja työelämään.

Hyvässä yhteiskunnassa jokainen voi valita vapaasti maailmankatsomuksensa. Yksilönvapaudet ja yhdenvertaisuus toteutuvat parhaiten toimivassa monikulttuurisessa ja suvaitsevassa yhteisössä. Erilaisuuden kohtaaminen ja hyväksyminen vapauttaa koko yhteiskunnan. Niin julkisten instituutioiden kuin työelämänkin on oltava tasavertaisesti avoinna erilaisille kulttuureille, uskonnoille ja uskonnottomille. Suomeen muualta muuttaneiden ja kotimaisten vähemmistöjen kulttuurit ja uskontojen moninaisuus rikastuttavat paikallisia perinteitä ja tulevat osaksi suomalaista kulttuuria. Ihmisten pyrkimyksiä toteuttaa itseään osana laajempaa yhteisöä on tuettava. Maailmankatsomuksen ja uskonnon vapautta on puolustettava, monikulttuurisessa yhteiskunnassa valtion tulee kohdella kaikkia uskonnollisia yhteisöjä tasaveroisesti ja valtion erityissuhde kahteen uskonnolliseen yhdyskuntaan on lopetettava. Kuitenkaan väärän suvaitsevaisuuden nimissä ei tule hyväksyä ihmisoikeuksien loukkaamista, ja kaikilta tulee vaatia yhtäläistä muiden arvostamista.

Tarvitaan monipuolista kielipolitiikkaa, jolla turvataan kielten ja kulttuurien moninaisuus, kansainvälistyminen ja maahanmuutto. Sekä Suomen kaksikielisyyttä että perinteisten vähemmistöjen asemaa on tuettava. Kaksikielisissä kunnissa tulee myös käytännössä saada palveluja molemmilla kielillä. Saamelaisten oikeudet eivät ole Suomessa edelleenkään toteutuneet kansainvälisten sopimusten mukaisesti. Lainsäädännössä tulee taata saamelaisten oikeudet maahan, veteen ja perinteisiin elinkeinoihin, sekä omien kielensä käyttöön. Romaniväestön asemaa ja koulutusta on parannettava ja viittomakielisten mahdollisuuksia oman kielensä käyttöön tulee edistää.

Perustuslain mukaisesta syrjäntäkiellosta on tehtävä todellisuutta. Syrjinnän vastainen lainsäädäntö on otettava käyttöön kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla. Yhdenvertaisuuslakia on täydennettävä siten, että kaikkea syrjintää säädellään samalla tavoin. Vastaavasti vähemmistövaltuutetun toimialaa ja resursseja on laajennettava kattamaan myös seksuaaliseen suuntautumiseen, vammaisuuteen ja

ikään kohdistuva syrjintä. Julkisen vallan on tuotettava tietoa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnittelusta ja tarjottava esimerkiksi työnantajille koulutusta, jotta lain vaatimista suunnitelmista olisi todellista hyötyä työelämässä. Moneen vähemmistöön tai erityisryhmään kuuluva ihminen voi joutua moniperustaisen syrjinnän kohteeksi. Tällaisen syrjinnän ehkäisyyn ja torjumiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Tasa-arvon vaatimus ei tunne valtioiden rajoja. Suomi ei ole tasa-arvon mallimaa, mutta useissa maissa naisten ja erilaisten vähemmistöjen asema on silti huonompi. Suomen on nostettava tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymykset painokkaasti esiin ulkomaansuhteissaan, kauppapolitiikassaan, kehitysyhteistyössään ja Euroopan unionissa toimiessaan. Lähtökohtana ei tule olla muita kulttuureja väheksyvä asenne vaan kaikkien ihmisten yhtäläiset perus- ja ihmisoikeudet sekä niiden ensisijaisuus suhteessa esimerkiksi talouteen.

Eettistä ulkopoliitikkaa

Käsityksen oikeudenmukaisuudesta on oltava ulkopoliitiikan ytimessä. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tulee perustua laajaan turvallisuusnäkemykseen, maailmanlaajuiseen solidaarisuuteen, ihmisoikeuksien ja demokratian kunnioittamiseen sekä konfliktien ennaltaehkäisyyn. On tuettava Yhdistyneiden kansakuntien asemaa maailmanrauhan ja globaalien oikeudenmukaisuuden edistäjänä.

Suomen on toteutettava eettistä ulkopoliitikkaa, jolla rakennetaan kaikille parempaa maailmaa. Suppeasti omaan hetkelliseen kansalliseen etuun keskittyvä ulkopoliitikka ei ole kenenkään etu, vaan asettaa eri maat ja ihmiset vastakkain. Kansainvälisten oikeusperiaatteiden on koskettava kaikkia valtioita ja Suomen on tuomittava myös valtioiden harjoittama laitton tai epäeettinen toiminta, kuten terrorismi tai kidutus.

Kehitysyhteistyömäärärahat on nostettava YK:n suosittelemaan 0,7 prosenttiin kansantuotteesta vuoteen 2010 mennessä, ja muiden Pohjoismaiden tavoin 1 prosenttiin vuoteen 2015 mennessä. Suomen tulee olla esimerkki siitä, miten rikkaiden maiden panostuksella voitaisiin maailmasta poistaa pahin köyhyys ja taata kaikille lapsille pääsy kouluun. Kehitysyhteistyöpanostuksen määrän lisäksi tärkeää on parantaa myös laatua; resursseja on suunnattava erityisesti naisten ja lasten koulutukseen sekä kansalaisyhteiskunnan vahvistamiseen demokratiaa ja paikallisia järjestöjä tukemalla. Köyhimpien maiden velat on annettava anteeksi, mikäli maat sitoutuvat hyvään hallintoon.

Uudet uhat edellyttävät ennalta ehkäiseviä, pehmeitä ratkaisuja. Turvallisuusuhat ovat muuttuneet. Perinteisten sotilaallisten ja valtiollisten uhkien sijaan ja rinnalle ovat nousseet terrorismi, ydinenergian riskit, maailmanlaajuiset tartuntataudit, tietoyhteiskunnan haavoittuvuus ja ympäristökatastrofit. Uudet uhat ovat yleensä ylikansallisia ja vaativat kansainvälistä yhteistyötä. Parhaat keinot ovat

pehmeitä, kuten maailmanlaajuisen oikeudenmukaisuuden lisääminen, köyhyyden vähentäminen, ympäristönsuojeluyhteistyö ja kansainvälinen aseidenriisunta.

Suomen tulee luopua yleisestä asevelvollisuudesta ja siirtyä valikoivaan asepalvelukseen. Kansainvälisten kriisinhallintatehtävien merkitys on kasvanut, ja useimmat eurooppalaiset valtiot ovatkin luopuneet yleisestä asevelvollisuudesta. Massiivisen maahyökkäyksen uhkaan varautumisen sijasta resurssit on käytettävä tehokkaasti vastaamaan nykyajan uhkia. Suomen on liityttävä maamiinat kieltävään Ottawan sopimukseen. Asepalvelusjärjestelmästä säästyviä resursseja tulee ohjata erityisesti uusien ei-sotilaallisten uhkien torjumiseen sekä koulutuksen ajanmukaistamiseen. Aseistakieltäytyjien vankilatuomioista on päästävä eroon välittömästi.

Suomen ja Euroopan unionin on kannettava vastuunsa myös globaalista turvallisuudesta. Kriisinhallinnan lähtökohtina tulee aina olla pyrkimys rauhaan ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen. Erityisesti siviilikriisinhallinnan kykyä on kehitettävä, toiminnassa tulee korostaa toimivien yhteiskuntarakenteiden merkitystä kriisien ennaltaehkäisyssä ja erityisesti kriisien jälkihoidossa. Euroopan unioni on hyvä esimerkki siitä, kuinka taloudellisen yhteistyön kautta voidaan rakentaa rauhaa, vaurautta ja vakautta, ja tässä hengessä myös unionin laajentuminen on nähtävä turvallisuuden laajentamisena. Suomen on osaltaan toimittava maailman vastakkainasettelujen poistamiseksi, erityisesti on tuettava rakentavaa vuoropuhelua kristinuskon ja islamin välillä Euroopassa. Maailmanrauha ja reilu maailmanjärjestys edellyttävät uskontojen ja kulttuurien välistä kunnioitusta. Suomen ei tule hakea sotilasliitto Naton jäsenyyttä. Suomen eduskunnan tulee jatkossakin olla vastuussa Suomen puolustuksesta, voimavaroista ja kriisinhallintaoperaatioista.

Suomen on toimittava EU:ssa Venäjän demokraattisen kehityksen tukemiseksi. Ihmisoikeuksien ja sananvapauksien lisääntyminen vakauttaisi Venäjän kehitystä ja heijastuisi rauhoittavana tekijänä koko Euraasiaan. Vastaavasti kielteinen kehitys aiheuttaa paitsi inhimillistä kärsimystä Venäjällä, myös esimerkiksi lisääntyviä rajavalvonnan ja rikollisuuden haasteita Suomessa.

II Ihmistä ja ympäristöä palveleva talous

Määrällinen talouskasvu ei kerro mitään yhteiskunnan kehityksestä. Talouspolitiikan tavoitteeksi on talouskasvun sijaan otettava ihmisten ja ympäristön hyvinvointi. Markkinatalous on hyvä renki, mutta huono isäntä. Oikeudenmukainen talous edellyttää poliittista ohjausta sekä paikallisesti että maailmanlaajuisesti. Työelämän

pelisääntöjä on muutettava niin, että työ joustaa ihmisten tarpeiden mukaisesti. Tarvitaan perustuloa turvaamaan arki ja antamaan luottamusta tehdä elämänvalintoja.

Talouden uudet rakenteet

Hyvinvoinnin säilyttäminen tulevaisuudessa on mahdollista vain, jos tuotanto ja kulutus muuttuvat ekotehokkaammiksi. Koko talousjärjestelmä on muutettava ympäristön kannalta kestäväksi. Se edellyttää konkreettisten ja jatkuvien tavoitteiden asettamista luonnonvarojen ja energian käytön vähentämiseksi. Teknologisen kehityksen myötä tuotteisiin ja palveluihin tarvitaan murto-osa nykyisin kuluvaista raaka-ainemäärästä. Uusi teknologia ei kuitenkaan yksin riitä, tarvitaan myös yhteiskunnallista ohjausta, vastuullista liiketoimintaa ja kulutustottumusten muutoksia. Kestävän yhteiskunnan rakentaminen ei vaadi hyvinvoinnin vähentämistä, vaan kattavaa rakennemuutosta, jossa ekologinen, sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys kulkevat käsi kädessä.

Ekologisen rakennemuutoksen keskeinen väline on verotuksen suuntaaminen aineelliseen kulutukseen ja luonnon kuormittamiseen. Nykyisen talouden perustava ympäristöongelma on, että ympäristöhaitat eivät sisälly hintoihin. Esimerkiksi päästökaupalla ja ekologisella verouudistuksella voidaan edistää kierrätystä, vähentää erityisesti uusiutumattomien luonnonvarojen käyttöä sekä lisätä tuotteiden ja energiankulutuksen ekotehokkuutta.

Hyvä verotusjärjestelmä tasaa tulonjakoa ja on rakenteeltaan yksinkertainen ja kannustava. Ekologisen verouudistuksen myötä työn verotusta voidaan asteittain vähentää, jolloin kannattavuus lisääntyy. Kun tämän lisäksi perustuloon pohjautuvassa järjestelmässä työ ja sosiaaliturva sovitetaan paremmin yhteen, on työn tekeminen aina kannattavaa.

Työllisyyden parantaminen on kansantalouden ja hyvinvoinnin näkökulmasta tärkeä tavoite. Ekologinen verouudistus ja perustulo parantavat työllisyyttä. Tätä tukee myös monipuolinen elinkeinoelämä, joka sisältää erilaisia yrittäjyyden muotoja. Esimerkiksi pien- ja perheyrittäjien sekä osuuskuntien toimintaedellytyksiä ja kilpailukykyä on parannettava ja löydettävä uusia ja kannattavia ammatteja ja palveluita. Suomessa pitäisi tehdä mahdolliseksi yleishyödyllisten yhtiöiden perustaminen.

Globaalissa taloudessa menestyminen edellyttää uskallusta olla edelläkävijä. Suomen on määrätietoisesti panostettava voimakkaassa kasvussa olevaan puhtaan teknologian alaan, palveluelinkeinoihin ja luovaan talouteen. On hyödynnettävä omia vahvuuksia, kuten sosiaalisesti tasa-arvoista ja laadukasta koulutusjärjestelmää sekä vahvaa kulttuuria ja sivistystä. Esimerkki suomalaisesta menestystarinasta on ainutlaatuinen kirjastolaitos. Osaava työntekijä on ja tulee olemaan Suomen paras

vahvuus kansainvälisessä taloudessa.

Vastuu palveluiden järjestämisestä on säilytettävä julkisena. Julkisten palvelujen tarjoamisessa ei ole tärkeintä se, miten ne tuotetaan vaan niiden vaikutus ihmisten elämänlaatuun, ympäristöön ja yleiseen hyvinvointiin. Sosiaalisesti ja ekologisesti kestävästi tuotettuja palveluita on oltava tarjolla monipuolisesti vastaamassa erilaisten ihmisten erilaisiin tarpeisiin. Kuntien tärkeimmissä lakisääteisissä palveluissa on kuitenkin toiminnan varmuuden takaamiseksi panostettava ensisijaisesti kuntien omaan, pitkäjänteiseen palvelutuotantoon.

Toimivassa yhteiskunnassa julkinen, yksityinen ja kolmas sektori tukevat toisiaan. Laaja julkinen sektori tasaa tuloeroja, lisää kansalaisten välistä tasa-arvoa ja toimii sosiaalisena turvaverkkona. Sen rakentamalle kestäväälle pohjalle tulee luoda osaamiseen ja luovuuteen perustuvaa yrittämisen kulttuuria. Kolmannella sektorilla taas toimii paljon voittoa tavoittelemattomia yleishyödyllisiä järjestöjä, jotka myös tuottavat kuntalaisille palveluita. Niiden asema on turvattava, ja niissä toimivien tuhansien vapaaehtoisten ihmisten työn arvo on tunnustettava, jotta ne voivat menestyä kilpailussa. Julkisten hankintojen tulee suosia ekologisesti ja sosiaalisesti kestäviä tuotteita ja palveluita, kuten uusiutuvaa energiaa, luomua ja reilua kauppaa.

Euroopan unionin sisämarkkinoiden ongelmat on ratkaistava. Tavaroiden, palvelujen, pääomien ja ihmisten vapaa liikkuminen on parantanut Euroopan sosiaalisen suojelun vähimmäisvaatimuksia ja tasa-arvopolitiikkaa. Toisaalta vapaan liikkumisen periaate on esimerkiksi rajoittanut valtioiden mahdollisuuksia kansanterveyttä korostavaan alkoholipolitiikkaan. Unionin toimivallan kasvu julkisissa peruspalveluissa ei ole suotavaa, vaan ne on pidettävä kansallisessa päätösvallassa.

Globaali talous tarvitsee ohjausta. Vapaakaupan puolustajat ajavat talousmallia, joka ei välitä ympäristöstä, kärjistää tuloeroja entisestään ja käyttää hyväkseen kilpailuaseman vinoutumia. Sääntelemätön vapaakauppa ei ole yhdenkään kansan etujen mukaista ulosmitatessaan hetkellistä hyötyä. Aitoa vapaakauppaa ei ole, sillä sen kannattajat puolustavat usein tulleja ja vientitukea oman maansa talouden suojaamiseksi. Samojen sääntöjen tulee koskea kaikkia maita - ottaen kuitenkin huomioon lähtötilanteiden erilaisuuden ja oikeudenmukaisuuden periaatteet. Kansainvälistä valuutansiirtoa tulee säädellä esimerkiksi Tobinin veron kaltaisella mekanismilla.

Maailmankaupan säännöt eivät saa rajoittaa valtioiden mahdollisuuksia vastata kansalaisten hyvinvoinnista. Kansainvälistä talousjärjestelmää on kehitettävä oikeudenmukaisuuden pohjalta, esimerkiksi HIV-lääkkeiden ja tartuntatautien rokotteiden tulee olla edullisesti saatavilla kaikkialla. Työntekijöiden oikeuksia on parannettava maailmanlaajuisesti. Reilumpi ja kestävämpi talouden globalisaatio antaa valtioille nykyistä paremmat mahdollisuudet vastata omien työmarkkinoidensa rakennemuutoksiin. Tällöin paranevat myös Suomen edellytykset pitkäjänteiseen ja sosiaalisesti kestävään työllisyyspolitiikkaan.

Ympäristöpolitiikka luo hyvinvointia

Hyvä ympäristöpolitiikka lisää hyvinvointia. Yhdistämällä vastuullista ympäristöpolitiikkaa korkeatasoisen ympäristöteknologian hyödyntämiseen Suomi voi olla kansainvälinen edelläkävijä. Se loisi koko maahan aivan uudenlaista vaurautta takaamalla ruoan ja tuotteiden turvallisuuden, luomalla työpaikkoja, lisäämällä liikkumisen vapautta ja parantamalla asumisen viihtyisyyttä.

Ympäristönsuojelun vaatimusten tulee ohjata kaikkea politiikkaa. Energiantuotannossa on painotettava hajasijoitusta, energiansäästöä ja uusiutuvia energianlähteitä siten, että vuoteen 2050 mennessä 2/3 energiasta syntyy uusiutuvista energialähteistä ja energiantuotannon kasvihuonekaasupäästöt vähentyvät 80 % vuoteen 1990 verrattuna. Turhan liikenteen vähentämiseksi asuinalueet on suunniteltava tiiviiksi ja viihtyisiksi kokonaisuuksiksi, joissa tärkeimmät palvelut löytyvät läheltä. Tarpeellista liikennettä on päästöjen vähentämiseksi ohjattava yksityisautoilusta joukkoliikenteeseen ja kevyeen liikenteeseen. Jäljelle jäävästä autoliikenteestä aiempaa suurempi osa on ohjattava verotuksella ja muilla kannustimilla siirtymään ekoautoihin. Myös vesi- ja lentoliikenteen päästöjä tulee hillitä.

On kyseenalaistettava tuotteiden kuluttamisen määrää painottava kulttuuri, joka ei lisää ihmisten hyvinvointia. Kuluttaminen aiheuttaa suuren osan ympäristöongelmista ja siksi sen aiheuttamaa ympäristökuormaa tulee vähentää painopistettä muuttamalla. On siirryttävä vapaa-aikaa ja palveluita arvostavaan, ekologisempaan ja hyvinvointia tuottavaan kulutukseen. Tuotemerkintöjä tulee kehittää helpottamaan ekologisen ja turvallisen vaihtoehdon valitsemista.

Ekologisesti kestävä kehityksen keskeisiä periaatteita ovat varovaisuusperiaate, haittojen ehkäiseminen syntypaikalla ja haitan aiheuttajan kustannusvastuu. Päästökaupassa tämä toteutuu, kunhan valtio jakaa päästöoikeudet huutokaupalla ja estää ansiottomat tulonsiirrot energiantuottajille. Pysyvän jätteen tuottaminen pitää tehdä mahdollisimman kannattamattomaksi, kierrätys taas edulliseksi ja käteväksi. Kemikalisoituminen on yhä vakava ongelma sekä ihmisille että ympäristölle ja huomattava osa käytössä olevien aineiden vaikutuksista tunnetaan edelleen heikosti. Kemikaalien haitallisuuden arviointi ei kuitenkaan saa tarkoittaa eläinkokeiden lisääntymistä. Haitallisiksi epäiltyjen kemikaalien käyttöä on rajoitettava varovaisuusperiaatetta noudattaen, ja kansallista kemikaalipolitiikkaa tulee kehittää ihmisten ja ympäristön turvallisuuden ehdoilla.

Maataloutta on kannustettava nykyistä eettisempään ja ekologisempaan tuotantoon. Innovaatioita tulee etsiä teknologian lisäksi ekologiasta, maataloutta voidaan kehittää ravinteita kierrättäväksi, ympäristöä hoitavaksi ja kotieläinten

lajinmukaista käyttäytymistä edistäväksi. Myös maaseudun säilyttäminen elinvoimaisena edellyttää monipuolisempaa elinkeinorakennetta. Energiakasvien, kuten ruokohelven ja öljykasvien, tuotantoa on edistettävä, samoin biokaasujen talteenottoa esimerkiksi eläinten lannasta. Luomutuotantoa on suosittava, vähimmäistavoitteena on luomun 20 %:n osuus Suomen ruoankulutuksesta vuoteen 2015 mennessä. Lähiruoan suosiminen on perusteltua sen hyvän ekotaseen takia sekä aluepolitiikan vuoksi.

Yrittäjyyteen ja osuuskuntatoiminnan vahvistamiseen on panostettava erityisesti ekologisesti kestäväillä yrittäjyyden aloilla. Uusiutuvan energian käyttäminen ei ainoastaan paranna ympäristön tilaa vaan takaa myös huoltovarmuuden ja lisää työllisyyttä koko maassa.

Ruoka ei ole mikä tahansa kulutushyödyke. Jokaisella on oikeus saada terveellistä, alkuperältään tunnettua ravintoa. Ruoan jakelussa on yksityisautoiluun ja ostoskeskuksiin perustuvan järjestelmän sijasta suosittava lähikauppoja ja suoramyyntiä sekä kehitettävä erilaisia tapoja toimittaa päivittäiset tuotteet suoraan kuluttajille. Geenimuunneltuja eliöitä ei saa päästää avoimeen ympäristöön, ellei voida osoittaa, ettei niihin liity ympäristö- tai terveysriskejä. Ekologista kuormitusta vähentävä kasvissyönnöksi on nostettava tasaveroiseksi ravitsemusvaihtoehdoksi tukemalla tiedonsaantia monipuolisesta ja terveellisestä kasvisruokavaliosta.

Hyvä elämä talouspolitiikan tavoitteeksi

Menestyvä talous on sellainen, jossa inhimillinen hyvinvointi kasvaa. Talouskasvua perustellaan yleensä ihmisten hyvinvoinnin lisääntymisellä. Todellisuudessa bruttokansantuote (BKT) ja muut talouskasvun mittarit eivät kuitenkaan mittaa hyvinvointia vaan rahatalouden suuruutta. BKT:n kasvulla ei myöskään ole suoraa yhteyttä hyvinvointiyhteiskunnan rahoittamiseen tai työllisyyteen vaan se voi päinvastoin olla esimerkiksi tuottavuuden kasvua työllisyyden kustannuksella. Talouden menestystä onkin alettava mitata toisin.

Yhteiskunnan rakenteiden tulee tukea hyvän elämän tavoittelemista. Omistamiseen perustuvan elintason nousu lisää onnellisuutta vain tiettyyn rajaan saakka. Rikkauten loputon lisääminen ei tule olla politiikan lähtökohta, vaan sen tilalle on otettava kärsimyksen estäminen ja perustarpeiden turvaaminen.

Tarvitaan aikapolitiikkaa, jossa työn tuottavuuden kasvu lisää palkansaajan vapaa-aikaa. Teollisen yhteiskunnan suuri lupaus oli, että työn tuottavuuden kasvaessa ihmisille jää enemmän aikaa muuhun elämään. Yksityisesti moni jo tekee tämän valinnan, mutta samaan pitäisi pystyä koko yhteiskunnassa: tuottavuuden kasvu on voitava hyödyntää esimerkiksi pitempinä lomina tai lyhyempinä työviikkoina.

Luovuus syntyy siitä, että ihmisellä on aikaa olla ja ajatella. Pysähtymisen puute ehkäisee luovaa ideointia ja kyseenalaistamisen mahdollisuutta. Jatkuva tavoitteiden asettaminen kiihdyttää kilpailua kaikkialla, ja ikuisesti kiireinen ja stressaantunut ihminen viihtyy entistä huonommin työssä tai vapaa-ajalla. Liikunnan puutteen lisäksi pahoinvointia kasvattaa unen vähyys. Kollektiivinen univelka on todellinen - suomalaisesta työvoimasta yli puolella on jatkuvasti vähintään tunnin univelka. Jatkuvasti kasvavaa kiirettä ja kilpailua korostava yhteiskunta ei jätä aikaa myöskään hyvälle ihmissuhteille, omaehtoiselle yhteisöissä toimimiselle ja terveelle yksinoleilulle. Yhteiskunnasta tulisi tehdä lempeämpi ja erilaisia elämäntilanteita salliva. Paikka, jossa on oikeus hidastaa ja epäonnistuaakin.

Suoraviivaisesta elämänura-ajattelusta pehmeään aaltoon - ihmiselle asetetut vaatimukset on sovittava elämäntilanteen mukaan. Aallon alkupäässä, lasten syntymän ja pikkulapsivaiheen aikana, tulee molempien vanhempien voida halutessaan tehdä osa-aika- tai etätöitä. Näin heillä on mahdollisuus olla enemmän lastensa kanssa, elää kiireetöntä arkea ja voida hyvin. Lasten kasvettua isommiksi vanhemmat voivat palata töihin täysiaikaisesti. Ikävuosien karttuessa on jälleen oltava mahdollisuus palata työskentelemään osa-aikaisesti hyödyntäen kehittyneitä taitojaan ja välittäen osaamistaan eteenpäin. Kun aikaa lepoon ja virkistykseen on riittävästi, voi minkä tahansa ikäinen ihminen hyvin.

Perustulolla inhimillistä työelämää

Työelämän muutoksen aiheuttama turvattomuus heijastuu koko yhteiskuntaan. On etsittävä ratkaisuja vahvistaa toisaalta perusturvaa ja toisaalta ihmisten mahdollisuuksia vaihtaa uuteen työhön. Pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan perustana oleva sosiaaliturva on edistänyt merkittävästi yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta. Järjestelmää on kuitenkin kehitettävä vastaamaan nykyajan ihmisten muuttuviin tarpeisiin. Nykyinen sosiaaliturva nojaa liikaa työhistoriaan, jolloin työttömien ja ptkätyöläisten turva jää liian heikoksi. Perusturva ei saa olla tilapäistä, vaikka työ olisikin.

Käyttöön tulee ottaa kuukausittainen perustulo jokaiselle aikuiselle kansalaiselle. Kansalaispalkkakin kutsuttu kaikille samansuuruinen perustulo takaisi kohtuullisen toimeentulon ja korvaisi valtaosan nykyisistä perusturvajärjestelmistä. Perustulo antaa ihmisille vapautta ja aikaa tehdä toivomiaan elämänvalintoja. Se kasvattaa tarjolla olevan työn määrää ja moninaisuutta, koska moni osa-aikainen tai harrastukseen pohjautuva työ tulisi taloudellisesti kannattavaksi. Työnteon tullessa mahdolliseksi nykyistä useammalle helpottuisi myös väestön ikääntymisen aiheuttama huoltosuhteen heikkeneminen. Toisaalta sosiaaliturvan hakemiseen liittyvä syyllistäminen ja syyllistyminen poistuisivat tehostaen sosiaalihuoltoa ja vähentäen byrokraattista mielivaltaa. Perustulo auttaa ihmistä suunnittelemaan elämänsä muuttuvista työ- ja elämäntilanteista huolimatta ja vahvistaa turvallisuudentunnetta ja toiveikkuutta, oman elämän hallintaa.

Perustuloon nojaava sosiaaliturva parantaa yrittäjien ja pienituloisten asemaa.

On oltava kannustava mahdollisuus yhdistää ansiotulot ja yhteiskunnan tuki. Perustulon kanssa pientenkin lisäansioden hankkiminen tulee kannattavaksi ja siksi järjestelmä parantaisi niin pätkätyöläisten kuin opiskelijoiden ja muiden työmarkkinoiden ulkopuolella olevien asemaa. Perustulo vahvistaisi yrittäjien toimeentuloturvaa tehden yrittäjyydestä nykyistä turvallisemman elämänvalinnan ja samoin lisäisi mahdollisuuksia palkkatyön ulkopuoliseen tuottavaan toimintaan, kuten taiteeseen ja vapaaehtoistyöhön. Perustulo loisi ihmisille uutta uskoa yrittämiseen ja omien unelmien toteuttamiseen.

Työnteon muotojen ja tahdin on joustettava ihmisen tarpeiden mukaan.

Onnellinen työntekijä on hyvä, luova ja tehokas. Työn ja vapaa-ajan rajan katoamisen takia tarve myös työelämän joustavuudelle kasvaa, jokaisella tulee olla mahdollisuus yhä vapaammin määritellä työaikansa omien lähtökohtiensa mukaan. Esimerkiksi vuorotteluvapaa järjestelmää on tuettava, koska se lisää työssä jaksamista ja yleistä hyvinvointia. Jokaisella tulee olla oikeus suunnitella elämäänsä myös pidemmälle tulevaisuuteen, eikä perusteettomia pätkätoita saa teettää, kun työn tarve on pysyvä.

III Lisää demokratiaa

Parempi maailma ei synny ylhäältä päin annettuna, vaan ihmisten vapaaehtoisesta toiminnasta. Ihmisten on voitava vaikuttaa laajasti ja eri tavoin yhteisiin asioihin niin paikallisesti, kansallisesti kuin globaalistikin. Tämä mahdollisuus vaikuttaa ympäröivään maailmaan on osa merkityksellistä ja hyvää elämää. Oikeus osallistua päätöksentekoon ei saa perustua syntyperään, vaan avoimeen ja osallistuvaan kansalaisuuteen. Kansalaisuus tulee nähdä kaikkien Suomessa asuvien välisenä yhteiskuntasopimuksena ja sitoutumisena demokraattisiin ja humaaneihin arvoihin. Edustuksellista demokratiaa on täydennettävä suoralla, osallistavalla demokratialla, jossa päätöksenteossa aloitteen voi tehdä suoraan myös joukko kansalaisia. Kansalaisten vaatima kansanäänestys tulee järjestää sitovana. Myös yritysten ja liike-elämän tulee kantaa valtansa mukainen vastuu yhteisestä hyvinvoinnista. Globaalilla politiikalla haluamme asettaa reilut ja ekologisesti kestävät pelisäännöt sekä turvata kaikille ihmisoikeudet ja perustoimeentulon.

Valta kuuluu kansalaisille

Kaikille on luotava tasa-arvoiset mahdollisuudet olla mukana määrittelemässä ihmisten itselleen asettamia elämän ehtoja. Nykyinen edustuksellinen demokratia, jossa ihmiset ovat keskenään tasa-arvoisessa asemassa ainoastaan vaalipäivänä, ei riitä vihreille. Demokratiaa on saatava lisää ja sitä on syvennettävä. Vihreä demokratia syntyy ihmisten välisessä kanssakäymisessä kokemuksia ja näkemyksiä vaihtamalla yhteistä totuutta ja sääntöjä rakentaen. Olennaista on, että kaikki mihin ihminen voi vaikuttaa, on kyseenalaistettavissa.

Me tarvitsemme ruohonjuuridemokratian lisäksi edustuksellista demokratiaa. Edustuksellisesta demokratiasta on tehtävä läpinäkyvämpää. Edustajien ja valitsijoiden väliselle kanssakäymiselle on etsittävä uusia tapoja. Kansalaisen demokratia ei saa rajoittua ainoastaan Suomeen ja Euroopan unioniin. Koska kansallinenkin demokratiamme luotiin ihmisten vapaaehtoistoiminnan kautta, voi globaalidemokratiakin lähteä ruohonjuuritoiminnasta. Vihreiden mukaan globaalidemokratiaa voi harrastaa niin YK:n päämajassa kuin lähiön kerhuhuoneessakin. Vihreiden mielestä myös Euroopan unionin instituutioita on demokratisoitava samoin kuin globaalien järjestöjenkin.

Kansalaisuuden saamista on helpotettava, ja muiden maassa asuvien osallistumisen mahdollisuuksia on lisättävä. Kansalaisuuden käsitettä on laajennettava, syntyperän sijasta Suomen kansalaisuus tulisi nähdä kaikkien maassa asuvien välisenä yhteiskuntasopimuksena ja sitoutumisena demokraattisiin ja humaaneihin arvoihin. Ei voida enää puhua kansallisvaltioista, koska alun perinkin keinotekoinen käsite saman syntyperän jakavasta kansasta on vanhentunut maahanmuuton ja EU:n vapaan liikkuvuuden myötä. Suomessa asuu kymmeniä tuhansia ihmisiä, jotka kansalaisuuden puutteen takia joutuvat jatkuvasti

kohtuuttoman eriarvoiseen asemaan. Myös heidän osallistumistansa yhteiskuntaan on tuettava. Oikeudenmukaisuuden nimissä kaikilla Suomessa asuvilla on oltava oikeus peruspalveluihin.

Kansalaisille - äsken määritellyssä muodossa - on taattava riittävät edellytykset keskustella ja valmistella asioita ja tehdä päätöksiä yhteisistä asioista. Osallistuvan demokratian luonnollinen ydin on jo olemassa oleva ihmisyyhteisö. Osallistuva demokratia toteutuu alueilla, asuintaloissa, kuluttajien ja yhteiskunnallisten palvelujen käyttäjien kesken sekä työpaikoilla. Sen tehtävänä on paitsi luoda omaa yhteisöä myös vaikuttaa kunnallisiin, kansallisiin, Euroopan laajuisiin ja globaaleihin asioihin. Osallistuvan demokratian ryhmille on taattava riittävät edellytykset valvoa viranomaisten toimintaa. Osallistuvan demokratian muoto voi olla moninainen ja sitä voivat organisoida mm. valtio, kunnat, Euroopan unioni, kansanliikkeet ja puolueet.

Väkivallaton ja avoin, epäeettiseen toimintaan kohdistuva kansalaistottelemattomuus on hyväksyttävä vaikuttamisen muoto. Jokaisella on oltava oikeus kritisoida ja vastustaa yhteiskunnan epäkohtia, esimerkiksi asepalveluksesta kieltäytyminen tulee vapauttaa rangaistusseuraamuksista. Kautta historian parempaa yhteiskuntaa on rakennettu yksittäisten ihmisten rohkeudella käydä epäeettisiä, syrjiviä tai ympäristöä tuhoavia tekoja vastaan.

Valistunut kuluttaja voi ohjata talouden kehitystä. Ostopäätöstensä vaikuttamista ja seurauksista tietoinen kuluttaja luo yritysten välille positiivista kilpailua yhteiskuntavastuun kantamisesta. Tätä toimintaa tulee tukea muun muassa toiminnan läpinäkyvyyttä ja avoimuutta lisäämällä sekä laajentamalla vapaaehtoisten tuotemerkintöjen käyttöä. Hyviä esimerkkejä ovat reilu kauppa ja luomutuotanto.

Tasa-arvoisen osallistumisen ja demokratian periaatteiden on toteuduttava myös tietoyhteiskunnassa. Tietoyhteiskunnan rakentaminen on kasvanut yhdeksi suurista kansallisista projekteista. Suuryrityksillä ja viranomaisilla on voimavaroja ajaa etujaan, mutta kuluttajan ja kansalaisen näkökulma uhkaa jäädä varjoon. Erityinen tehtävä on saada ihmisten ääni kuuluviin yhteistä tulevaisuutta muovaavassa lainsäädännössä.

Kansalaisten oikeus saada monipuolisesti tietoa on demokratian edellytys. Osallistuva demokratia vaatii jatkuvaa keskustelua ja tiedonsaantia. Uusien viestintäkeinojen tulee lisätä vuorovaikutusta päättäjien ja kansalaisten välillä ja siten helpottaa mielipiteen muodostamista ja ilmaisemista. Kehittämällä edustuksellisuutta vuorovaikutteisemmaksi voidaan rakentaa keskusteleva demokratia, jonka päätökset perustuvat avoimelle ja tasa-arvoiselle mielipiteiden vaihtamiselle. Yksityisyyden suojasta ja kansalaisvapauksista on huolehdittava myös tietoyhteiskunnassa.

Suora demokratia täydentää edustuksellista demokratiaa. Suoraa demokratiaa tarvitaan kaikessa päätöksenteossa. Valtakunnallisia ja kunnallisia kansanäänestyksiä tulee lisätä ja niiden tuloksista tehdä sitovia. Tietyllä määrällä kansalaisia tulee olla

oikeus alistaa oma aloitteensa tai edustajien tekemä päätös sitovaan kansanäänestykseen. Kunnissa on lisättävä kuntalaisten huomioimista tärkeiden päätösten valmistelussa ja rohkaistava kuntalaisaloitteiden tekemistä. Edustuksellista poliittista järjestelmää on myös uusittava varmistamaan kansalaisten ja puolueiden yhdenvertaisuus, tämä edellyttää esimerkiksi vaalipiirijakojen ja vaalitapojen muuttamista oikeudenmukaisemmiksi.

Myös edustuksellisen järjestelmän ja puolueiden on vastattava ajan haasteisiin. Poliitiikka on erilaisten vaihtoehtojen ja ideologioiden kamppailua. Usein käytetty reaalipoliitiikan käsite antaa harhakuvan, että voisi olla olemassa arvoneutraalia, rationaalista ja ideologioista vapaata politiikkaa. Näin ei kuitenkaan ole, ja vaihtoehdottomuus on omiaan vähentämään ihmisten kiinnostusta. Jos kerran on olemassa vain yksi vaihtoehto, on sama kuka sen toteuttaa. On välttämätöntä palauttaa politiikan kunnia. Puolueita tarvitaan paremman yhteiskunnan rakentajina. Tässä työssä kansalaisyhteiskunta toimii hedelmällisessä vuorovaikutuksessa puolueiden haastajana ja niiden toimintatapojen kyseenalaistajana.

Avoimempi Euroopan unioni

On aika avata Euroopan unioni kansalaisille. Alun perin valtioiden väliseksi järjestöksi perustettuun järjestelmään ei kansalaisten katsottu tarvitsevan voida suoraan vaikuttaa. Unionin toimivallan laajentuessa on kuitenkin ollut perusteltua vahvistaa unionin oman päätöksenteon avoimuutta ja demokraattisuutta. Euroopan parlamentin vallan ja sen avoimuuden lisääminen on nähtävä osana kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä.

Kansalaisille tulee avata myös suoria vaikutusmahdollisuuksia. EU:n perustuslaillisista kysymyksistä päätettäessä kansanäänestyksistä on tullut käytännössä sääntö koko unionissa. Suomessakin perustuslakia on muutettava Tanskan mallin mukaisiksi. Tämä tarkoittaisi, että eduskunnan päätös kansallisen toimivallan merkittävästä luovuttamisesta ylikansallisille toimijoille, kuten unionille, alistettaisiin kansalaisten hyväksyttäväksi tai hylättäväksi.

Tavoitteena on voimakas eurooppalainen kansalaisyhteiskunta. Sellainen syntyy, kun eri EU-maissa aletaan tunnistaa yhteisiä ongelmia ja ehdottaa yhteisiä ratkaisuja. Kansalaisyhteiskunnan ytimen muodostavien eurooppalaisten kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiä tulee vahvistaa. Euroopan unionin ja jäsenmaiden hallitusten on lunastettava kansalaisten hyväksyntä todellisilla teoilla, jotka osoittavat sen auttavan parantamaan ihmisten elämänlaatua. Lisäksi Euroopan unionin tulisi toimia edelläkävijänä avoimen kansalaisuuden käyttöönottamisessa hyväksymällä EU-kansalaisiksi kaikki jäsenmaissa asuvat ihmiset. Tällä hetkellä unionin jäsenmaissa asuu satoja tuhansia tai jopa miljoonia ihmisiä, joilla ei ole minkään EU-maan kansalaisuutta, käytännössä se tarkoittaa elämään asuinmaassa ilman mitään takeita perusoikeuksista. EU-kansalaisuus antaisi heille lainsäädännön suomat oikeudet ja

mahdollisuuden vaikuttaa EU:n päätöksentekoon. Myös unionin laajenemismahdollisuuksiin tulee suhtautua mahdollisuutena edistää demokratian ja hyvinvoinnin kehittymistä kaikkialla Euroopassa.

Demokratiaa ei voi olla ilman päätöksenteon avoimuutta ja tasaveroista osallistumista. Julkisuus on nykyään salailua tärkeämpi periaate, mutta silti erityisesti hallitukset ovat pyrkineet pitämään monia aiheita salassa. Euroopan unionista ei voi tulla demokraattista, ellei kansallinen EU-päätöksenteko ole demokraattista, ja vastaavasti unionin lainsäädännön avoimuuden lisääminen purkaa kansallisen salailun perusteet. EU:n nimetyissä toimielimissä, kuten komissiossa tai tuomioistuimessa, on otettava käyttöön sukupuolikiintiöt. Euroopan unionin tulisi myös harkita kiintiöiden asettamista eurooppalaisten yritysten hallituksille.

Globalisaatio tarvitsee ohjokset

Kun talous on kansainvälistä, on politiikankin kansainvälistyttävä. Globalisaatio ei ole vain talouden ilmiö. Tavoitteena tulee olla maailmanlaajuinen järjestelmä, joka luo kaupalle ja taloudelle reilut pelisäännöt ja varmistaa ihmisoikeuksien toteutumisen. Globalisaation demokraattinen hallinta antaa mahdollisuuden nykyistä tasa-arvoisempaan kulttuuriseen vuorovaikutukseen eri maiden ja kulttuuripiirien välillä. Se on siis myös väline oikeudenmukaisemman, kestävämmän ja kulttuurisesti moniarvoisen maailman luomiseksi. Tie on pitkä, mutta askelia oikeaan suuntaan on otettava rohkeasti ja päämäärästä tietoisena.

Valtioiden väliset järjestöt on demokratisoitava. Globalisaatio on vienyt päätösvaltaa erityisesti yksittäisiltä valtioilta, jotka ovat vastatoimena siirtäneet valtaoikeuksiaan ylikansallisille toimijoille. Merkittävin tällainen toimija on demokratiavajeesta arvosteltu Euroopan unioni. Huomattavasti epädemokraattisempia ovat kuitenkin puhtaasti valtioiden väliset järjestöt, jotka luovat pelisäännöt kansainväliselle kaupalle ja taloudelle. WTO:n, maailmanpankin ja kansainvälisen valuuttarahaston toiminnan avoimuutta ja demokraattisuutta on lisättävä ja niiden tärkeimmäksi tavoitteeksi on nostettava sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä kehityksen edistäminen. Maailmankaupan uudistaminen globalisaation hyödyt paremmin jakavaksi on paras keino lisätä kaikkien sosiaalista turvallisuutta.

On perustettava YK:n alainen maailman ympäristöjärjestö. Globaali ympäristöpolitiikka kaipaa vahvaa johtajuutta ja voimakkaita edistysaskelia. Uuden järjestön tehtäväksi tulisi ilmastopolitiikan johtaminen, sitovien sääntöjen luominen sekä konkreettisten ja riittävien päästötavoitteiden laatiminen ja valvominen.

Euroopan unionin on otettava edelläkävijän rooli globalisaation hallinnassa. EU:n tulee edistää kansainvälisesti sitovien pelisääntöjen syntymistä. Tämä tarkoittaa myös unionin sisällä nykyistä enemmän toimivaltaa niissä asioissa, joissa valtioiden välinen kilpailu tai monikansallisten suuryritysten toiminta vaarantaa ihmisten tai

ympäristön hyvinvoinnin.

Kansainvälisessä järjestelmässä on korostettava demokratiaa, ihmisoikeuksia ja oikeudenmukaisuutta. Yhdistyneitä kansakuntia on uudistettava ja sen merkitystä lisättävä, jotta yhden suurvallan voimapolitiikka ei hallitse maailmanpolitiikan kehitystä. Terrorismin pelko ei saa johtaa länsimaita kaventamaan demokratiaa, sillä yksilönvapauksien ja ihmisoikeuksien rajoittaminen ei vähennä terrorismia. Demokratiaa tulee päinvastoin laajentaa. Historiasta juontuvia konflikteja ja siirtomaakaudelta periytyviä ristiriitoja on liennytettävä, esimerkiksi purkamalla historiallista painolastia Etelä-Afrikan totuuskomission tavoin. Alkuperäiskansojen oikeuksien toteutumista on parannettava. Kansainvälisen yhteisön on kamppailtava määrätietoisesti nais- ja lapsikauppaa, lapsityövoiman käyttöä, kidutusta, syrjintää ja siviileihin kohdistuvaa väkivaltaa vastaan sekä kuolemanrangaistuksen poistamiseksi kaikkialta maailmasta.

Globalisaatiokehitykseen vaikuttaminen edellyttää todellista tietoa. Päätösten tueksi tulee olla ajantasaista ja sukupuolieriytettyä tietoa globalisaation todellisista vaikutuksista esimerkiksi ihmisten elämään ja työllisyyteen. Köyhyys sekä Euroopassa että kehitysmaissa on naisistumassa, sillä naiset jäävät enenevässä määrin tilapäiseksi työvoimaksi kaikkialla. Kuitenkin naisen työllistyminen on varmin keino pitää koko perhe köyhyysrajan yläpuolella, ja vastaavasti naisten työttömyys köyhissä maissa lisää myös nais- ja lapsikauppaa. Vaikka naisten työuran kehitystä rajoittava ns. lasikatto on jo kehittyneissä maissa osin poissa ja naisia nousee myös yritysten ylimpään johtoon, samanaikaisesti osa naisista jää pysyvästi köyhyyteen. Tämä kehitys voidaan katkaista vain puuttamalla yritysmaailman hallitsemaan globalisaatiokehitykseen ja maailmankaupan rakenteisiin.

Tulevaisuus rakentuu tämän päivän teoillemme. Vihreällä politiikalla paremman huomisen rakentaminen on helpompaa kaikille.

Tehtävänäimme on reilu muutos!